

Publicat el 26-6-2005 a "Levante - EMV".

"Fa molt de temps que els ecologistes no vénen per ací. D'arbres, no n'hi ha cap. No hi ha ni tan sols un riuet. Ni una muntanya. És el paradís dels promotors." D'un promotor d'Atlanta (USA), citat per Jim Kunstler, dins The City in Mind, Nova York, Free Press, 2002.

Constructors de tots els països, uniu-vos!

Ernest García *

Homes lliures i esclaus, patricis i plebeus, nobles i serfs, mestres dels gremis i fadrins, burgesos i proletaris, promotors i casatinents... la història de qualsevol societat fins avui ha estat la història de la lluita de classes...

Caldria modificar els llibres d'estructura social en el sentit apuntat al paràgraf precedent? És difícil de decidir, però no deixe de remugar-ho. D'uns anys ençà, pel meu despatx de la universitat passen postgraduats que han triat el desgavell territorial valencià o el fenomen dels Salvem com a tema d'investigació. Han vingut d'Itàlia, d'Alemanya, d'Arizona... Em pregunte per què el País Valencià comença a ser conegut arreu del món com a mal exemple. És només la intensitat dels processos, una qüestió de grau? O hi ha quelcom de realment nou? Alguns fets recents són significatius.

El passat 8 d'abril, els carrers de Dénia van ser testimonis d'una mutació sociològica extraordinària: la conversió dels constructors en moviment de masses. Entre mil i dues mil persones s'hi van manifestar. Exigien més facilitats i rapidesa en els tràmits urbanístics i, sobretot, protestaven per la congelació de llicències en zones sense clavegueram, decidida amb indiscutible bon criteri per l'ajuntament. Promotors, obrers de vila, peons, fontaners, fusters, tots plegats i a una veu, informava el cronista d'aquest diari. Sospite que aquesta peculiar coalició de la fossa sèptica no és un episodi banal de col·laboració de classes, sinó el símptoma de maduresa d'una formació social. Com sol passar amb els grans canvis, la via valenciana a la modernitat ha infantat una nova classe (la burgesia cimentera, hom podria dir-ne). És molt més que un grapat d'especuladors, tot i que d'això n'hi ha prou. És un autèntic grup dirigent. Ha articulat al seu voltant un bloc hegemònic que inclou constructors grans i petits, polítics i intel·lectuals, tècnics i professionals diversos, joventut treballadora amb pocs estudis i fins i tot peons immigrants. En resum, una força social de debò, no sols una colla d'aprofitats (contra la maledicció que, massa esquemàticament, acostumem a proferir els dissidents locals). Una força que, de Beniaia a Porxinos, es mou amb una inèrcia poderosa i que concentra la seua ideologia en una sentència lapidària: la terra és un solar!

L'altre pol de la contraposició ha generat el moviment "abusos urbanístics no!". La protesta té causes fortes i omnipresents. No és sorprenent pel fet

d'existir. El que crida l'atenció és més aviat la seua base social. En les comarques turístiques, les víctimes de la promoció immobiliària són sovint propietàries de segones residències (i també de "residències de retir"), una condició que sol anar lligada a comportaments individualistes, no gens propensa a l'acció col·lectiva. Tanmateix, la mobilització és persistent i organitzada.

Qüestió de fet, doncs: l'antagonisme social de la postmodernitat cimentera, la confrontació entre constructors i xaleters, és ben particular. Il·lustraré l'assumpte amb un parell de cites. La primera: "Els privilegis han de ser iguals per tothom, i si el privilegi d'alguns és gaudir de la soledat, la intimitat i un paisatge meravellós amb *copyright* particular, per a uns altres és la possibilitat d'accedir a una casa en un municipi que pot créixer i ha de créixer, i prosperar. I aquest és un fet objectiu que ningú no pot aturar...". Les frases són del promotor Benjamín Muñoz, impagable com de costum: un home que parla tan clar sempre és instructiu. Se'n desprén, pura lògica, que el progrés consisteix a viure en un lloc sense soledat, intimitat, ni paisatge. Cap sorpresa, aleshores, si algunes persones discrepen d'aquest punt de vista. En paraules de Carles d'Anglaterra (un crític de la cultura tardocapitalista molt més subtil del que la seua distorsionada imatge mediàtica podria donar a entendre) la disconformitat rau en el següent: "És cert que no puc demostrar 'científicament' que un entorn deshumanitzat afecte la nostra perspectiva psicològica. Tanmateix, hi ha evidència anecdòtica suficient que mostra que molta gent s'ha vist forçada a acceptar la imposició d'un medi ambient construït sobre el qual no té cap opció d'influir, o en té ben poca. La clamorosa absència d'ànima del que s'ha imposat sobre les persones en nom del progrés i de l'eficiència funcional s'ha cobrat el seu preu, tant sobre la ment com sobre l'esperit, i també sobre l'espai públic. Pertot arreu, al nostre voltant, veiem els resultats de la denigració dels nostres instints més elevats i de la guerra constant contra la natura; una combinació letal que ha creat inharmonia, desintegració i disfunció".

Aquest drama social em fa sentir perplex. Emocionalment, em costa identificar-me amb una posició o amb l'altra: en un passat encara molt recent, ambdós bàndols van cooperar en la destrucció dels paisatges que jo havia estimat. Cal afegir-hi un punt d'estranyesa; imagine que, en el segle XIX, les gents de l'*ancien régime* degueren mirar-se d'una forma semblant el món industrial, aleshores nou. I una coïssor a la consciència perquè, com tots els asfàltics moderns, he traït més de cent vegades la matèria terrestre de les meues emocions de joventut. No sóc capaç, doncs, de traure'n l'aigua clara. La present fase terminal de la via valenciana al desenvolupament té moltes facetes intrigants.

* Universitat de València

Fitxer baixat de <http://www.terracritica.org>